

Sygn. akt I USK 198/21

POSTANOWIENIE

Dnia 23 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z odwołania T. K.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddziałowi w Ł.
o datę początkową wypłaty emerytury pomostowej,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 czerwca 2021 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 25 lutego 2020 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 25 lutego 2020 r., sygn. akt III AUa (...) Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację odwołującego się T. K. od wyroku Sądu Okręgowego w S. z 15 maja 2019 r., sygn. akt IV U (...), którym Sąd pierwszej instancji oddalił odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. z 25 lutego 2019 r.

Decyzją z 25 lutego 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w Ł. odmówił T. K. prawa do wyrównania emerytury za okres od maja 2015 r. do 15 stycznia 2017 r. W uzasadnieniu decyzji wskazano, że wniosek T. K. o emeryturę pomostową złożony 10 marca 2015 r. został załatwiony odmownie decyzją z 16 kwietnia 2015 r. Wobec oddalenia odwołania przez Sąd Okręgowy w S., a następnie apelacji ubezpieczonego przez Sąd Apelacyjny w (...), decyzja odmowna z 16 kwietnia 2015 r. stała się prawomocna. Prawo do emerytury pomostowej

zostało zaś przyznane decyzją organu rentowego z 16 lipca 2018 r., wydaną w wykonaniu prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w S. z 22 maja 2018 r.

Z odwołaniem od decyzji z 25 lutego 2019 r. wystąpił T. K., który wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do wypłaty wyrównania emerytury od maja 2015 r. do 15 stycznia 2017 r. Odwołujący się wskazał, że decyzja organu rentowego z 16 kwietnia 2015 r., odmawiająca przyznania mu prawa do emerytury pomostowej stała się prawomocna, ponieważ w trakcie postępowania sądowego nie dostarczono organowi rentowemu pełnej dokumentacji z Oddziału ZUS w K., w postaci potwierdzenia deklaracji o odprowadzaniu składek po odnowieniu pracy w szczególnych warunkach. Zdaniem odwołującego się, organ rentowy dokonywał błędnego wyliczenia stażu pracy. W decyzji z 12 listopada 2013 r. o przeliczeniu renty, do ustalenia wysokości świadczenia uwzględniono bowiem 23 lata i 6 miesięcy okresów składkowych, 10 miesięcy okresów nieskładkowych oraz 8 miesięcy z tytułu uzupełnienia okresu brakującego do pełnych 25 lat od zgłoszenia wniosku do ukończenia wieku, o którym mowa w art. 24 ust. 1a ustawy emerytalnej. Natomiast w decyzji z 27 lutego 2015 r. uwzględniony przez organ staż sumaryczny wyniósł 21 lat, 10 miesięcy i 15 dni, a staż pracy w szczególnych warunkach 15 lat, 6 miesięcy i 21 dni. Jednocześnie w kolejnej decyzji o przeliczeniu świadczenia z 31 marca 2015 r. okresy składowe wynosiły 26 lat, 9 miesięcy i 13 dni, a okresy nieskładkowe 10 miesięcy i 10 dni.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z 15 maja 2019 r., sygn. akt IV U (...) Sąd Okręgowy w S. oddalił odwołanie T. K..

Apelację od tego wyroku wniósł odwołujący się, zarzucając mu naruszenie art. 365 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako niezasadną, przyjmując ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji jako własne.

Sąd drugiej instancji wskazał, że na etapie postępowania apelacyjnego przedmiotowy spór sprowadzał się jedynie do kwestii prawidłowej wykładni przepisu art. 365 § 1 k.p.c. oraz oceny zasadności jego zastosowania.

Sąd Apelacyjny uznał, iż Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że decyzją z dnia 16 kwietnia 2015 r., po rozpoznaniu wniosku z dnia 10 marca 2015 r., organ

rentowy odmówił wnioskodawcy przyznania prawa do emerytury pomostowej. Decyzja ta została poddana kontroli sądowej, która zakończyła się dla ubezpieczonego negatywnie - prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w (...) z 26 października 2016 r. oddalającym apelację od wyroku Sądu Okręgowego w S. z 9 września 2015 r., mocą którego oddalono odwołanie. W konsekwencji, zaskarżone rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji o oddaleniu odwołania od decyzji z 25 lutego 2019 r. było całkowicie uzasadnione. Sąd Okręgowy słusznie przyjął, iż był związany prawomocnym wyrokiem stwierdzającym, że ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury pomostowej w wyniku wniosku złożonego 10 marca 2015 r. Konsekwencją powyższego było też stwierdzenie, iż ubezpieczony nie może obecnie skutecznie powoływać się na okoliczność, że decyzja organu rentowego z 16 kwietnia 2015 r. odmawiająca prawa była wadliwa, a co za tym idzie że prawo do emerytury pomostowej przysługuje mu od dnia zaprzestania pobierania świadczenia rentowego.

Zdaniem Sądu drugiej instancji, dla oceny zasadności wywiedzionej apelacji, zasadnicze znaczenie ma jednak ustalenie, iż decyzją z 16 lipca 2018 r. organ rentowy, wykonując prawomocny wyrok Sądu Okręgowego w S. z 22 maja 2018 r. przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od 16 stycznia 2017 r., a więc od daty określonej wyrokiem tego Sądu. Co istotne, decyzja ta nie została przez T. K. zaskarżona, wobec czego jest ona prawomocna i wywołuje określone skutki. Fakt ten ma kluczowe znaczenie, albowiem T. K., kwestionując datę początkową, od której przyznano prawo do świadczenia, powinien złożyć odwołanie od decyzji z 16 lipca 2018 r., a nie występować do organu rentowego o wyrównanie emerytury za okres poprzedzający tę datę z nowym wnioskiem, który w świetle zasady związania prawomocną decyzją, nie mógł być pozytywnie załatwiony. Co również istotne, zaprezentowane przez profesjonalnego pełnomocnika - autora apelacji - wywody nie są relewantne do tematyki niniejszego postępowania, a co najwyżej mogłyby leć u podstaw wniosku o wznowienie postępowania. Sąd Apelacyjny w konsekwencji nie dostrzegł konieczności szczegółowego odnoszenia się do zawartych tam zarzutów, skoro nawet ich hipotetyczne podzielenie, pozostawałoby bez wpływu na wynik niniejszego postępowania.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył skargą kasacyjną odwołujący się w całości.

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oparto na podstawie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 (oczywista zasadność skargi kasacyjnej) k.p.c.

Strona skarżąca wskazała, że w przedmiotowej sprawie Sąd drugiej instancji nie wziął pod uwagę tego, że postępowanie cywilne w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych charakteryzuje się istotną specyfiką, w tym w kwestii powagi rzeczy osądzonej. Wydanie decyzji przez organ rentowy powoduje możliwość wszczęcia postępowania cywilnego, chociażby decyzja ponownie dotyczyła świadczenia, które było już przedmiotem sporu w poprzednio toczonym postępowaniu. Wynika to stąd, że przedmiotem postępowania w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych jest kontrola określonej decyzji, a wydanie kolejnej decyzji otwiera drogę do odwołania, a więc do wszczęcia nowego postępowania cywilnego. Wydanie nowej decyzji uprawnia ubezpieczonego do złożenia odwołania i zobowiązuje Sąd do sprawdzenia jej prawidłowości (tak też m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 19 stycznia 1984 r., III URN 131/83, OSNCP 1984, nr 10, poz. 177). Powaga rzeczy osądzonej w rozumieniu art. 366 k.p.c. w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych dotyczy tylko tych orzeczeń sądów ubezpieczeń społecznych, których podstawa faktyczna nie może ulec zmianie lub gdy odwołanie od decyzji organu rentowego zostało oddalone po stwierdzeniu niespełnienia prawnych warunków do świadczenia, wymaganych przed wydaniem decyzji (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 grudnia 2005 r., II UK 61/05 OSNP 2006 nr 23-24, poz. 371). W takim rozumieniu nie zachodziła powaga rzeczy osądzonej w sprawie. Zaniechanie zaskarżenia przez wnioskodawcę decyzji organu rentowego z 16 lipca 2018 r. wykonującego wyrok Sądu Okręgowego w S. z 22 maja 2018 r. i przyznającego ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej od 16 stycznia 2017 r., a więc od daty określonej wyrokiem tego Sądu, nie stoi na przeszkodzie dochodzenie przez wnioskodawcę tej części, o której Sąd nie wyrokował, a mianowicie przyznania prawa do emerytury pomostowej od dnia zaprzestania pobierania przez T. K. świadczenia rentowego do 15 stycznia 2017 r.

Organ rentowy nie składał odpowiedzi na skargę kasacyjną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna odwołującego się nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie (1) występuje istotne zagadnienie prawne, (2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, (3) zachodzi nieważność postępowania lub (4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony w ten sposób, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżący wykazał istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto, że przesłanka oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) spełniona jest wówczas, gdy zachodzi niewątpliwa, widoczna na pierwszy rzut oka, tj. bez konieczności głębszej analizy, sprzeczność orzeczenia z przepisami prawa nie podlegającymi różnej wykładni (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004, nr 6, poz. 100; z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, niepubl.; z 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, niepubl.). Powołanie się na przesłankę zawartą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje przy tym skarżącego do przedstawienia

wyvodu prawnego, uzasadniającego jego pogląd, że skarga jest oczywiście uzasadniona, przy czym, o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawiono żadnej argumentacji, która mogłaby przemawiać za przyjęciem, że skarga kasacyjna jest w niniejszej sprawie oczywiście uzasadniona. Pełnomocnik skarżącego upatruje oczywistej zasadności skargi kasacyjnej w naruszeniu art. 366 k.p.c. w zw. z art. 365 k.p.c., jednak całkowicie błędnie miesza on dwie różne konstrukcje prawne, uznając, że Sądy w niniejszej sprawie odwołały się do powagi rzeczy osądzonej – *res iudicata* (wynikającej z art. 366 k.p.c.), której zastosowanie musiałoby jednak prowadzić do odrzucenia odwołania, jako wniesionego w sprawie, która została już prawomocnie osądzona. Tymczasem w niniejszej sprawie Sądy obu instancji odwołały się do konstrukcji powagi rzeczy osądzonej, wynikającej z art. 365 § 1 k.p.c., która choć związana z art. 366 k.p.c., jest jednak odrębną konstrukcją procesową i prowadzi do odmiennych skutków. Zatem zarzuty zaprezentowane we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania są całkowicie chybione, odnoszą się bowiem do powagi rzeczy osądzonej, która w niniejszej sprawie nie została przez Sąd drugiej instancji podniesiona.

Zauważyć należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że zgodnie z treścią art. 365 § 1 k.p.c. orzeczenie prawomocne wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby. Z prawomocnością orzeczenia sądowego (zarówno w ujęciu materialnym, jak i formalnym) wiąże się powaga rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c.), przy czym jest to konstrukcja prawna odmienna - choć ściśle powiązana - z regulacją art. 365 § 1 k.p.c. Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Moc wiążąca orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) może

być rozważana tylko wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa niż ta, w której wydano poprzednie orzeczenie oraz gdy kwestia rozstrzygnięta innym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. Moc wiążąca prawomocnego orzeczenia sądu charakteryzuje się dwoma aspektami, pierwszym odnoszącym się tylko do faktu istnienia prawomocnego orzeczenia, drugi aspekt mocy wiążącej prawomocnego orzeczenia jest określony jako walor prawny rozstrzygnięcia (osądzenia) zawartego w treści orzeczenia. Drugi z aspektów jest ściśle związany z powagą rzeczy osądzonej (art. 366 § 1 k.p.c.) i występuje w nowej sprawie pomiędzy tymi samymi stronami, choć przedmiot obu spraw jest inny. W nowej sprawie nie może być wówczas zastosowany negatywny (procesowy) skutek powagi rzeczy osądzonej, polegający na niedopuszczalności ponownego rozstrzygnięcia tej samej sprawy. Występuje natomiast skutek pozytywny (materialny) rzeczy osądzonej, przejawiający się w tym, że rozstrzygnięcie zawarte w prawomocnym orzeczeniu (rzecz osądzona) stwarza stan prawny taki, jaki z niego wynika. Sądy rozpoznające między tymi samymi stronami nowy spór muszą przyjmować, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak przyjęto to w prawomocnym, wcześniejszym wyroku, a więc w ostatecznym rezultacie procesu uwzględniającym stan rzeczy na datę zamknięcia rozprawy. Taka jest treść prawomocnego orzeczenia, o którym stanowi art. 365 § 1 k.p.c., a więc treść wyrażonej w nim indywidualnej i konkretnej normy prawnej. A zatem w kolejnym postępowaniu, w którym pojawia się ta sama kwestia, nie może być ona już ponownie badana. Związanie orzeczeniem oznacza zatem zakaz dokonywania ustaleń sprzecznych z uprzednio osądzoną kwestią, a nawet niedopuszczalność prowadzenia w tym zakresie postępowania dowodowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 18 kwietnia 2018 r., III UK 53/17, LEX nr 2515713).

Zatem prawidłowo Sądy *meriti* w niniejszej sprawie nie odrzuciły odwołania wnioskodawcy z uwagi na powagę rzeczy osądzonej, która w niniejszej sprawie nie zachodziła, bowiem dotyczyła ona odwołania od nowej decyzji organu rentowego. Jednocześnie, Sądy te również poprawnie stwierdziły, że są związane kwestiami prawomocnie rozstrzygniętymi w wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 26 października 2016 r. i nie mogą tych zagadnień ponownie badać i podważać w wyniku tego badania prawomocnego wyroku sądu.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c.